

О. П. Зоря,

к. с. н., доцент, доцент кафедри обліку та аудиту,

Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

Т. В. Довбиш,

магістрантка 6 курсу, Запорізький національний технічний університет, м. Запоріжжя

МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ТА ОЦІНКИ НЕОБОРОТНИХ АКТИВІВ ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК"

O. Zorya,

PhD associate professor, associate professor of accounting and auditing chair,

Zaporizhzhya National Technical University, Zaporizhzhya

T. Dovbysh,

master, the 6-th course of Zaporizhzhya National Technical University, Zaporizhzhya

THE METHOD OF ANALYSIS AND EVALUATION OF FIXED ASSETS OF PJSC CB "PRIVATBANK"

Фінансовий стан банку характеризується розміром і структурою капіталу і зобов'язань та їх розміщення у його активах. Він проявляється у рівні ліквідності, платоспроможності і фінансовій стійкості і визначає діяльність банку у короткостроковій та довгостроковій перспективі. Фінансовий потенціал комерційного банку характеризується розміром та структурою його необоротних активів, що формуються за рахунок готівкових фінансових ресурсів (як власних, так залучених та позикових). Обґрунтовані оптимальне розміщення фінансових ресурсів є одним з найважливіших принципів забезпечення фінансової стабільності, платоспроможності і ліквідності банку.

The Bank's financial position is characterized by the size and structure of equity and liabilities and their placement in the Bank's assets. It is manifested in the level of liquidity, solvency and financial stability and determines the Bank's activities in the short and long term. The financial potential of the commercial Bank is characterized by the size and structure of its fixed assets, which are formed by available financial resources (own, borrowed and borrowed). The optimum placing of financial resources is one of the most important principles of financial stability, solvency and liquidity of the Bank.

Ключові слова: ліквідність банку, активи банку, комерційний банк, фінансові ресурси, необоротні активи банку.

Key words: bank liquidity, bank assets, commercial bank, financial resources, non-current assets bank.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Актуальність даної теми полягає у відображенні методики та оцінки необоротних активів ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК", як підвищення ефективності використання необоротних активів банку. Важливою запорукою максимізації прибутку банківської установи є забезпеченість необоротними активами в необхідній кількості та їх ефективне використання для нормального його функціонування.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питання методології аналізу та оцінки необоротних активів банків досліджувались в роботах таких вчених, як Ф.Ф. Бутинця, Н.О. Гури, А.Г. Загороднього, Н.Г. Малиги, В.Г. Швеця та зарубіжних дослідників М.С. Метьюса, Б. Нідлаза, Е. Райса тощо. Але низка проблем залишаються невирішеними, особливої уваги серед яких потребує й вирішення питань стосовно сутності і класифікації необоротних активів в процесі їх контролю й аналізу.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою роботи є дослідження методики аналізу та оцінки необоротних активів банку ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК", особливостей переоцінки майна, нарахування амортизації, оцінка власних приміщень.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Необоротні активи — це матеріальні активи, які банк утримує з метою використання їх у процесі своєї діяльності, надання послуг, здавання в лізинг (оренду) іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше ніж, рік (або операційний цикл, якщо він довший за рік).

ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК" визнає та відображає об'єкт необоротних активів при виконанні наступних вимог: існує імовірність одержання майбутніх економічних вигод, пов'язаних з його використанням; його вартість може бути достовірно визначена. Банк первинно визнає та відображає на балансі необоротних активів за собівартістю, яка складається з фактичних витрат на придбання і витрат по приведенню їх у стан, придатний до використання. Приміщення, вдосконалення орендованого майна та обладнання обліковуються за первинною вартістю або за сумою переоцінки, як описано нижче, мінус накопичена амортизація та резерв на знецінення, якщо потрібно. Первинна вартість приміщень та обладнання придбаних дочірніх компаній — це їхня розрахункова справедлива вартість на дату придбання. Вартість приміщень переоцінюється з достатньою регулярністю, щоб забезпечити відсутність суттєвої

різниці між їхньою балансовою вартістю та сумою, визначеною на основі справедливої вартості, станом на кінець звітного періоду. Збільшення балансової вартості внаслідок переоцінки показується за кредитом в інших сукупних доходах та призводить до збільшення суми переоцінки у капіталі. Зменшення балансової вартості активу, яке компенсує попереднє збільшення балансової вартості того самого активу, включається до інших сукупних доходів та призводить до зменшення суми переоцінки, раніше визнаної у складі капіталу. Всі інші випадки зменшення балансової вартості відображаються у складі прибутку чи збитку за період. Резерв переоцінки приміщень, показаний у складі капіталу, відноситься безпосередньо на нерозподілений прибуток у тому випадку, коли сума переоцінки реалізована, тобто коли актив реалізується або списується. Накопичена амортизація на дату переоцінки виключається з валової балансової вартості активу, а чиста вартість трансформується до вартості переоцінки активу. Керівництво скоригувало балансову вартість приміщень, облікованих за вартістю переоцінки, станом на звітну дату з використанням наявних ринкових даних, та переконало у тому, що ці ринкові дані про справедливу вартість є достатніми для обґрунтування скоригованої справедливої вартості. Незавершене будівництво обліковується за первинною вартістю, за мінусом резерву на знецінення, якщо необхідно. Незавершене будівництво не амортизується до того моменту, поки актив не буде придатним для використання. Всі інші компоненти приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання обліковуються за первинною вартістю мінус накопичена амортизація та збитки від знецінення (за наявності). Витрати на ремонт та технічне обслуговування визнаються витратами по мірі їх виникнення. Витрати на заміну значних компонентів основних засобів капіталізуються із наступним списанням заміненого компонента.

Станом на кінець кожного звітного періоду керівництво оцінює наявність ознак знецінення приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання. Якщо такі ознаки існують, керівництво Групи розраховує вартість відшкодування, яка дорівнює справедливій вартості активу мінус витрати на продаж або вартості використання, залежно від того, яка з цих сум більша. Балансова вартість зменшується до вартості відшкодування, і збиток від знецінення визнається у складі прибутку чи збитку за період у сумі, яка перевищує суму переоцінки, визнаної раніше в капіталі. Збиток від знецінення, відображений щодо будь-якого активу у минулих періодах сторнується, якщо мала місце зміна в оцінках, що використовувались для визначення вартості використання активу або його справедливої вартості за мінусом витрат на продаж. Прибутки та збитки від вибуття активів визначаються шляхом порівняння суми надходжень із балансовою вартістю та визнаються у складі прибутку чи збитку за період.

Амортизація на землю не нараховується. Амортизація інших компонентів приміщень, вдосконалень орендованого майна та обладнання розраховується лінійним методом з метою рівномірного зменшення первинної вартості або вартості оцінки до ліквідаційної вартості протягом строку корисного використання активу у роках таким чином: приміщення 50 років; комп'ютери 4—10 років; меблі та обладнання 4—10 років; транспортні засоби 6 років; інше 4—12 років.

Удосконалення орендованого майна амортизуються протягом строку оренди. Ліквідаційна вартість активу — це оціночна сума, яку Група отримала б у теперішній момент від продажу цього активу, за мінусом оціночних витрат на продаж, якби стан та строк експлуатації даного активу відповідав строку експлуатації та стану, які цей актив матиме наприкінці строку корисного використання. Ліквідаційна вартість активів та строк їх корисного використання переглядаються та, за необхідності, коригуються станом на кінець кожного звітного періоду.

Необоротні активи або групи вибуття, що включають активи та зобов'язання, балансова вартість яких, як очікується, буде відшкодована переважно в результаті продажу або розподілу, а не в результаті тривалого використання, відносяться у категорію активів, утримуваних для продажу. Необоротні активи, класифіковані як утримувані для продажу, оцінюються за їхньою балансовою вартістю або за справедливою вартістю за вирахуванням витрат на продаж, залежно від того, яка з цих сум менша. Це правило оцінки не застосовується до фінансових активів, які входять у сферу застосування МСБУ 39.

Необоротні активи або ліквідаційні групи, класифіковані у звіті про фінансовий стан за поточний період як утримувані для продажу, не рекласифікуються та не змінюють формат представлення у порівняльних даних звіту про фінансовий стан для приведення у відповідність до класифікації на кінець поточного звітного періоду.

Приміщення Групи обліковуються за справедливою вартістю, яка була визначена на основі звітів, підготовлених незалежними оцінювачами, із використанням методу порівняння аналогів. Накопичена амортизація на дату переоцінки була вирахувана з валової балансової вартості активу, а чиста вартість була трансформована до вартості переоцінки активу. У ході проведення переоцінки незалежні оцінювачі застосовували певні професійні судження та оцінки, зокрема для визначення подібних приміщень при застосуванні методу порівняння аналогів. Зміни припущень щодо цих факторів можуть вплинути на вказану у консолідованій фінансовій звітності справедливу вартість. Оцінка базувалась на порівнянні продажів аналогічних об'єктів, ціна за один квадратний метр яких коливалась від 1 226 гривень до 36 837 гривень, залежно від місця розташування та стану приміщень. Якби ціна за квадратний метр була вище на 10% або нижче на 10%, справедлива вартість приміщень була би більше або менше на 188 мільйонів гривень, відповідно.

Приміщення були переоцінені за справедливою вартістю станом на 1 листопада 2014 року. Оцінку провела фірма незалежних оцінювачів, яка має відповідну професійну кваліфікацію та актуальний досвід оцінки активів аналогічної категорії зі схожим географічним розташуванням. Основою для оцінки приміщень стали ринкові ціни.

До вказаної вище балансової вартості включені 1 101 мільйон гривень (на 31 грудня 2013 року — 718 мільйонів гривень), що являє собою суму переоцінки приміщень Групи. Станом на 31 грудня 2014 року стосовно цього коригування за результатами переоцінки нараховане кумулятивне відстрочене податкове зобов'язання в сумі 198 мільйонів гривень (на 31 грудня 2013 року — 128 мільйонів гривень), яке віднесене безпосередньо на капітал. Станом на 31 грудня 2014 року балансова вартість приміщень складала би 1 296 мільйонів гривень (на 31 грудня 2013 року — 1 249 мільйонів гривень), якби ці активи обліковувалися за первісною вартістю за вирахуванням амортизації.

Станом на 31 грудня 2014 року загальна балансова вартість повністю амортизованих приміщень, удосконалень орендованого майна та обладнання, які Група продовжує використовувати, складає 300 мільйонів гривень (на 31 грудня 2013 року — 247 мільйонів гривень).

Станом на 31 грудня 2014 року приміщення балансовою вартістю 975 мільйонів гривень (на 31 грудня 2013 року — 936 мільйонів гривень) були передані в заставу НБУ як забезпечення кредитів рефінансування.

Станом на 31 грудня 2014 року приміщення, удосконалення орендованого майна та обладнання балансовою вартістю 33 мільйона гривень були розташовані на непідконтрольних Урядові України територіях Донецької та Луганської областей.

Таблиця 1. Приміщення, вдосконалення орендованого майна, обладнання та нематеріальні активи

У мільйонах українських гривень	Прим.	Примі- щення	Вдоско- налення орендо- ваного майна	Комп'ю- терне облад- нання	Транс- портні засоби	Меблі, облад- нання, немате- ріальні активи та інше	Всього
Балансова вартість на 1 січня 2013 р.		1932	57	1006	169	649	3806
Первинна вартість або вартість оцінки на 1 січня 2013 р.		2043	136	1844	176	1150	5349
Накопичена амортизація та знос на 1 січня 2013 р.		(111)	(79)	(838)	(14)	(501)	(1543)
Надходження		96	14	446	27	225	808
Вибуття		(24)	(1)	(7)	(25)	(20)	(77)
Амортизаційні відрахування та знос	24	(50)	(30)	(234)	(36)	(160)	(519)
Вплив перерахунку у валюту подання		(4)	-	(4)	-	(6)	(14)
Балансова вартість на 31 грудня 2013 р.		1950	40	1198	128	688	4004
Первинна вартість або вартість оцінки на 31 грудня 2013 р.		2106	125	2234	170	1314	5949
Накопичена амортизація та знос на 31 грудня 2013 р.		(156)	(85)	(1036)	(42)	(626)	(1945)
Надходження		96	13	604	25	182	920
Вибуття		(190)	(1)	(63)	(11)	(16)	(281)
Амортизаційні відрахування та знос	24	(50)	(22)	(317)	(37)	(187)	(613)
Витрати на знецінення, віднесені на прибуток або збиток		(135)	-	(41)	(5)	(9)	(190)
Переоцінка		500	-	-	-	-	(500)
Вплив перерахунку у валюту подання		95	7	59	5	52	218
Вибуття дочірньої компанії		(127)	(2)	(57)	(4)	(112)	(302)
Рекласифікація до необоротних активів, утримуваних для продажу (або груп вибуття)		(23)	(12)	(98)	(6)	(19)	(158)
Балансова вартість на 31 грудня 2014 р.		2116	23	1285	95	579	4098
Первинна вартість або вартість оцінки на 31 грудня 2014 р.		2213	104	2536	162	1249	6264
Накопичена амортизація та знос на 31 грудня 2014 р.		(97)	(81)	(1251)	(67)	(670)	(2166)
Балансова вартість на 31 грудня 2014 р.		2166	23	1285	95	579	4098

У 2014 році розташовані у Криму приміщення, удосконалення орендованого майна та обладнання балансовою вартістю 203 мільйона гривень були продані дочірній компанії Групи.

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК

Метою аналізу активів банку є оцінка раціональності фактичної структури активів з точки зору забезпечення прибутковості та стабільності роботи банку, визначення шляхів її оптимізації і узагальнюючої оцінки, прогнозу майбутніх результатів діяльності і фінансового потенціалу банку. Головним джерелом даних для проведення фінансового аналізу банку є його баланс, у якому відображено всю інформацію про наявність фінансового та нерухомого майна, власником якого є банк; обсяг та склад зобов'язань контрагентів перед банком та зобов'язань банку перед контрагентами. Дослідження активів банку полягає у використанні аналітичних прийомів, спрямованих на визначення загального обсягу коштів, які знаходяться у розпорядженні банку, їх структури і динаміки в аналітичному періоді.

Література:

1. Постанова Правління Національного банку України № 480 від 20.12.2005 р. "Інструкція з бухгалтерського обліку основних засобів і нематеріальних активів банків України".

2. МСБО 16 "Основні засоби" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929/014>

3. МСБО 38 "Нематеріальні активи" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.interbuh.com.ua/ru/documents/oneregulations/62027>

4. Річний звіт ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК" за 2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://static.privatbank.ua/files/data/2014year.pdf>

5. Облікова політика ПАТ КБ "ПРИВАТБАНК".

References:

1. National Bank of Ukraine (2005), Resolution "Instruction on accounting of fixed assets and intangible assets of banks of Ukraine", available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0040-06> (Accessed 15 September 2015).

2. IASB (2012), "IAS 16 "fixed assets", available at: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/929/014> (Accessed 15 September 2015).

3. IASB (2012), "IAS 38 "Intangible assets", available at: <http://www.interbuh.com.ua/ru/documents/oneregulations/62027> (Accessed 15 September 2015).

4. PJSC CB "PRIVATBANK" (2015), "Annual report of for 2014", available at: <http://static.privatbank.ua/files/data/2014year.pdf> (Accessed 15 September 2015).

5. PJSC CB "PRIVATBANK" (2015), "The accounting policy of PJSC CB "PRIVATBANK", available at: <https://privatbank.ua/> (Accessed 15 September 2015).

Стаття надійшла до редакції 13.10.2015 р.